

УДК
7.012:35.081.65

DOI:10.30857/2617-
0272.2018.4.5.

КОЛОСНІЧЕНКО О. В., ПРИХОДЬКО-КОНОНЕНКО І. О.,
ОСТАПЕНКО Н. В., КОЛОСНІЧЕНКО М. В.
Київський національний університет технологій та дизайну

ХУДОЖНЬО-КОМПОЗИЦІЙНЕ ФОРМОУТВОРЕННЯ КОРПОРАТИВНОГО ОДЯГУ «УКРЗАЛІЗНИЦІ»: ЕСТЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Метою дослідження є розробка основ художньо-композиційного формоутворення та естетики стилістичних рядів форменого одягу працівників корпорації «Укрзалізниця». Розглянуто особливості підходів до проектування уніформи (одягу спеціального призначення) як складової частини матеріальної культури, відповідності забезпечення її естетичним, ідентифікаційним, стильовим та іміджевим вимогам корпорацій.

Методика. Застосовано історичний, функціональний, порівняльний, асоціативний та системний методи дослідження. Використано компаративно-типологічний, аналітичний та емпіричний підходи.

Результати. Виконано аналіз особливостей взаємовпливу технології та морфології розвитку форм одягу спеціального призначення із зазначенням естетико-культурологічного аспекту. Досліджено уніформу у контексті основного елементу корпоративної культури та етики, соціального феномену. Визначено дилеми особливостей створення жіночої уніформи як еклектики квазічоловічої та фемінізованої типології.

Наукова новизна. Систематизовано інформацію щодо виявлення ліній тренду у розвитку уніформи та визначення тренду майбутніх розробок. Визначено конструктивізм як теоретичне підґрунтя зародження та розвитку дизайну сучасного одягу спеціального призначення, а також одягу як об'єкту культури в цілому. Доведено історичний вплив форменого одягу, уніформи на розвиток сучасної моди.

Практична значущість. Створено структуру асортименту корпоративного одягу працівників «Укрзалізниця». Запропоновано різновиди одягу спеціального призначення, який складається з відомчого форменого, виробничого та спеціального одягу відповідно умовам праці. Розроблено комплекти форменого одягу провідників, запропоновано їх композиційно-конструктивний устрій. Запропоновано кольорове рішення та враховано сумісність виробів одягу із взуттям, аксесуарами з метою створення образності уніформи у відповідності до фірмового стилю «Укрзалізниця».

Ключові слова: художньо-композиційне формоутворення, естетико-гармонійне проектування корпоративного одягу, ідентифікація корпорацій, тектоніка одягу спеціального призначення.

Вступ. Авторські творчі концепції в дизайні одягу не існують поза загальними тенденціями розвитку проектної культури, а «вписуються» в загальні концепції дизайну. Сучасний глобалізований світ завдяки світовим брендам і великим групам pret-a-porter стирає межі у призначенні одягу, через що він стає більш монотонним та уніфікованим. Застосування уніформи як виробничого одягу в теперішній час не

просто примха або данина моді - це є невід'ємна частина трудового процесу. Комфортна, зручна та модна уніформа сприяє підвищенню ефективності роботи співробітників, а також формує імідж з боку клієнтів та потенційних споживачів.

На імідж компанії впливає усе, в тому числі і зовнішній вигляд її співробітників. Неохайні, одягнені у безформену робу незрозумілого кольору співробітники

навряд чи сприятимуть приємному враженню від фірми. Це підсвідомо буде переконувати клієнта у невисоких професійних якостях працівників та свідчити про те, що компанія не турбується про своїх співробітників. Тому, край важливим при проектуванні уніформи притримуватися естетичних вимог. Крім того, актуальним є повторювання стилю та корпоративних кольорів компанії. Це свідчатиме про репутаційну та фінансову сталість, надійність та професійність корпорації, здатної витратити на створення та розвиток іміджу. Введення замість дрес-коду спеціально виготовленої уніформи сигналізує клієнтові про вихід компанії на якісно вищий рівень роботи. При цьому, під час переходу з дрес-коду на уніформу необхідно, крім її естетичності та ідентифікації, слідкувати за якістю посадки на фігурі, відповідності у розміро-зростах, а також зручності у використанні, комфортності, ергономічності.

Цілісність форми одягу спеціального призначення відображає логіку та органічність зв'язку конструктивного рішення з його композиційним втіленням. Композиційно зорганізована форма впливає на людину в процесі утилітарного споживання виробу. Таким чином, формоутворення одягу являє собою гармонізацію елементів форми, поетапну перевірку та корегування його структури для досягнення оптимального варіанту. Тобто, композиційне формоутворення – процес просторової організації елементів виробів засобами і методами, що пов'язують людину та предмет споживання. При цьому, форма одягу може бути охарактеризована через геометричний вид, конструкцію, масу, фактуру та колір, тоді як її композиційний пошук базується на ряді законів, закономірностей, принципів та прийомів [4-5, 7]. Цих умов дотримуються особливо жорстко при проектуванні одягу військовослужбовців, рятувальників, якій

має бути, в першу чергу, надійним. З іншого боку, все це є особливо актуальним також в дизайн-ергономічному проектуванні одягу корпорацій, де первинною є іміджева складова [3, 6, 8-9, 18-22]. Таким чином, створення естетичного захисного спецодягу з високими споживчими властивостями є актуальним в теперішній час.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є розробка основ художньо-композиційного формоутворення та естетики стилістичних рядів форменого одягу провідників корпорації «Укрзалізниця». Носіння форменого одягу є візуальним виокремленням з особового складу «Укрзалізниці» провідників з-поміж інших службовців та громадян, а також створення позитивного іміджу формувань «Укрзалізниці» у суспільстві. Вирішення цієї задачі повинно мати комплексний підхід з урахуванням всієї інформації про вихідний рівень умов експлуатації, існуючих конструктивно-технологічних рішень та з урахуванням властивостей сучасних текстильних матеріалів.

Результати дослідження. При проектуванні одягу спеціального призначення, в першу чергу висувуються вимоги безпеки та надійності. Особливо це стосується різних декоративних елементів – застібок, кишень, комірків, поясів, петель. В ідеалі кожен елемент має нести корисну функцію відповідно умов праці: немає сенсу у естетиці при невиконанні умов безпеки праці. Крім того, одяг має бути зручним та не викликати дискомфорту у робітників. Навіть невдала кольорова гама буде негативно впливати на психологічний стан співробітника, що неминуче призведе до зниження працездатності. І навпаки – вдалі модель та кольори сприятимуть гарному настрою та працездатності. Отже, лише науково-обґрунтований, професійний підхід забезпечить необхідний баланс між дотриманням вимог фірмового стилю, елегантністю,

функціональністю, а також умовами виробництва при виготовленні одягу корпорацій та уніформи в цілому.

Особливості взаємовпливу технології та морфології розвитку форм одягу спеціального призначення досліджено недостатньо, розкрито лише частково, тому потребує всебічної розробки. Для цього, нами проведено дослідження щодо виявлення ліній тренду у розвитку уніформи та визначення тренду майбутніх розробок. Власне, технологія особливостей формоутворення одягу спеціального призначення розглядається нами як культурне явище, своєрідна бібліотека знаків та образів, які відображають визначене коло асоціативних значень.

Особливостями заданої проектною розробки є створення структури асортименту жіночого одягу працівників «Укрзалізниці» – провідників, касирів, офісних працівників корпорації. Отже, жінка в уніформі – протиріччя або стереотип? Відомо [1-2], що існує два основних типи уніформи для жінок: квазічоловіча та фемінізована. Перша асоціюється з дисципліною, друга символізує піклування та допомогу. Малколм Янг розглянув полеміку про уніформу жіно-поліцейських у Англії: рання жіноча уніформа була схожа на військовий одяг, але складалася зі спідниці, мундира на кнопках від шиї до талії, шолома, чоботів [12, 269]. Пізніше були спроби зробити жіночу уніформу більш суспільною, світською (схожою на костюм стюардеси), але все це лише посилювало неоднозначне ставлення до жінок-поліцейських. Їх сучасна версія відображає еkleктику чоловічої уніформи: сорочки з погонями та вільні штани, краватка, шкіряний ремінь, важке взуття, стилізована фуражка. Схожі дилеми вирішувалися при створенні жіночої уніформи курсантів збройних сил США, як зазначено культурологом Гарварда Марджори Гарбер [2, 21-25]. Результатом

став одяг, який фемінізував чоловічі елементи та додав жіночі: слакси (не штани), спідниці (незборені), сорочка (не блузка), оздоблення (знаки розрізнення).

У ХХ ст. можна стверджувати про дві глобальні концепції у проектуванні: функціоналізм (у дизайні першої половини ХХ ст.) та постмодернізм («новий дизайн», «антифункціоналізм»), який виникнув в епоху постмодерну в останній третині ХХ – початку ХХІ ст. Основними принципами функціоналізму були функціональність, доцільність і універсальність форм. Класик німецького функціоналізму Д. Рамс так визначав його основні настанови: «просто замість складного, звичайне замість незвичайного, довгочасне замість модного, функціональне замість емоційного, розумне замість ефектного» [13, с.117]. Ці характеристики відрізняли творчі концепції архітекторів (Ле Корбюз'є, братів Гінзбургів), дизайнерів-конструктивістів (О. Родченка, В. Степанової, Л. Попової) і модельєрів одягу (Г.-К. Шанель) цієї епохи. Отже, з О. Родченка та В. Степанової, власне, і починалася вітчизняна історія зародження дизайну. У конструктивізмі він виглядав як розвиток основ дизайну Баухаусу, продовженням його теоретичного осмислення в «Інхук» (до 1920 року – Інститут художньої культури) з подальшою реалізацією практичних досягнень і утопічних проектів. Так, художник О. Родченко заявляв, що немає потреби зображувати що-небудь, потрібно будувати. Це підтверджує і художник В. Степанова в саморобних каталогах до виставок «прозодягу», який протягом останнього століття виступає прототипом сучасного функціонального одягу (спецодягу), а також одягу як об'єкту культури в цілому. Степанова писала про те, що мистецтво як творіння унікальне відправляється в архів, а техніка і індустрія вимагають від художника конструктивного підходу, активної дії. Цінністю для

конструктивистів є алгоритми, що визначають правила роботи з елементами, а також акценти та проробка цих елементів. Композиції Степанової з геометризованими і гранично схематизованими людськими фігурами можна вважати прикладами конструктивного підходу до проектування промислового одягу.

Дослідження впливу форменого одягу, уніформи на моду склалося історично: він був, є та буде завжди. Це пов'язано з тим, що формений одяг завжди притягує увагу людей та збуджує фантазію; він є дуже цікавим та креативним. Отже, чому нас приваблює уніформа? Вона втілює ідею контролю – не лише над соціальним, але й над внутрішнім «я» людини та його формуванням. Уніформа несе у собі різну інформацію, яку не завжди просто тлумачити та пояснити [11]. При чому, приваблює в уніформі, як правило, саме та інформація, яка сприймається на підсвідомому рівні.

Вимушений порядок правил спілкування з уніформою – ключове поняття для уніформи як соціального феномену. При цьому, примусові заходи існують при виконанні та при порушенні правил носіння уніформи – інколи позбавлення її носіння призводить до позбавлення привілей. Саме ця природа уніформи приваблює споживачів: з одного боку контроль, порядок, впевненість, з іншого – невиконання правил, що дозволяють її використовувати. Отже, форма одягу спеціального призначення – поняття складне та багаторівневе. До визначення поняття «форма» можна підійти з різних позицій: її можна розглядати як філософську категорію, як символ, як об'єкт, як результат діяльності. Вона являє собою морфологічну та об'ємно-просторову структурну організацію речей, яка виникає в результаті змістовного перетворення матеріалу, тобто утворення нових сучасних форм.

Система композиційного формоутворення та її порядок стають зрозумілими, якщо на системний процес формування асортиментних рядів одягу спеціального призначення подивитися як на процедуру самоідентифікації. Отже, в чому її семантика? В тому, що індивідуум хоче (або має) виділитися з будь-якої спільноти. Приймемо явище самоідентифікації як факт. Важливо зрозуміти, що самоідентифікація здійснюється із розвитком соціуму та реалізацією його естетичних потреб. Природньо, що явище самоідентифікації існує в контексті історії розвитку одягу та моди. При цьому, одним з напрямків, за яким просувається спільнота та індивідууми, реалізуючи завдання самоідентифікації, є ідентифікація корпорацій.

В об'ємно-просторовій композиції одягу спеціального призначення елементами слугують простір, об'єм, поверхня. Систематизація даних, що характеризують теорію конструктивізму та функціоналізму, надала змогу визначити такі її положення, риси та прийоми, що в подальшому лягли в основу формування концептуальних засад створення нових форм спецодягу засобами дизайн-ергономічного забезпечення. Зокрема, такі характерні риси обраного стилю як перетин геометричних фігур та елементів; декоративне оформлення, пов'язане з конструкцією; використання комп'ютерних технологій при створенні орнаментальних композицій; більш детальне опрацювання пропорцій; ритмічні побудови; динамічні, оптичні та просторові ефекти; новий погляд на ескіз комплекту; стабільна кольорова гама. Все це враховується при ескізній проробці моделей одягу. При цьому, слід виділити основні вимоги до його проектування: функціональність та доцільність, лише згодом – естетичність. Конструктивісти проектували спецодяг, що реалізує різні функції (спецодяг вантажника

– Г. Міллер; спецодяг вуглекопа – Г. Клуцис; спортивний одяг – В. Степанова; виробничий одяг інженера-конструктора – О. Родченко тощо). Тобто, костюм завжди підкреслював рух людини, а конструктивізм став радянським функціоналізмом, головний принцип якого – «форма слідує функції». Конструктивісти проектували «нову форму» для робітників, яка замінює «будь-який інший одяг» [14-15, 17]. Якщо Ле Корбюз'є проголосив будинок «машиною для житла», то конструктивісти вважали, що костюм у нових соціальних умовах повинен стати своєрідним професійним інструментом і висунули ідею «виробничого одягу» – «прозодягу».

Форма одягу спеціального призначення як об'ємно-просторова структура володіє визначеними властивостями. Цілеспрямоване просторове розташування її елементів являє собою обґрунтовану структуру виробу. Розташування елементів розпочинають на першому етапі проектування та, в першу чергу, розглядають такі первинні елементи композиції: а) об'єм функціонування об'єкту, що проектується; б) простір, який оточує його. Компонування передбачає розчленування складних структур на вузли, їх взаєморозташування, співрозмірність об'ємів та ряд других особливостей, від яких залежить естетика дизайн-об'єкту. Правила комбінаторики дозволяють визначити можливе число просторових перестановок окремих вузлів та деталей. Також зазначимо, що з цього ряду технічно доцільних рішень далеко не всі відповідають естетичним вимогам. Художньо-творча діяльність дизайнера полягає у тому, щоб з ряду можливих варіантів обрати такий, в якому гармонійно поєднуються технічні, естетичні, ергономічні та інші якості предметів матеріального світу. Отже, об'ємно-просторова структура – це категорія

композиції, яка відображає семантичний зв'язок, співпорядкування та взаємодію усіх елементів форми між собою та з простором.

До числа структурних зв'язків належать закономірності побудови об'ємної форми, ритм, симетрія-асиметрія, пропорції контраст, нюанс. Доцільно організована об'ємно-просторова структура та яскраво виражена тектоніка виробів створюють передумови цілісності та гармонійності форми. Гармонія розуміється як органічний взаємозв'язок, погодження та співрозмірність усіх компонентів композиції, яка створює позитивний естетичний вплив на людину. Гармонійність виробу обумовлена естетикою композиції у тісному взаємозв'язку з функціональними, технічними та економічними питаннями: єдність композиції – невід'ємна умова цілісності форми. Вона ґрунтується на підкреслюванні в композиції основної ідеї, якій підпорядковується уся схема конструювання елементів одягу спеціального призначення. Також єдність композиції розглядається як засіб створення ергономічних та естетичних виробів при мінімальних витратах художніх та матеріальних засобів; виявляється у закономірній побудові об'ємно-просторової структури та зрозумілому тектонічному рішенні. Відношення «матеріал-простір» несуть в собі тектонічні характеристики, а відношення «об'єм-простір» дають уяву про об'ємно-просторову структуру: конструкція має «працювати»; слабо завантажена конструкція втрачає своє тектонічне звучання, а відповідно – й естетичну виразність.

Одяг спеціального призначення містить у собі багато формоутворюючих елементів, які впливають не лише на його захисні властивості, а й на естетико-ергономічну складову в проектуванні. Його

елементи підпорядковуються загальним тенденціям (трендам) процесу формоутворення, а також мають особливості, що обумовлені специфікою використання. Вони є результатом традицій та дизайн-діяльності проектувальника: мають чітко сформований характер двох-трьох домінант сучасного одягу (верхня частина – куртка, нижня частина – штани, додаткові елементи), що гармонічно поєднано у загальний знак-символ форми. При чому, під формою ми розуміємо динамічну, органічну модель просторово-часової системи, яка володіє багаторівневою структурою зв'язку між окремими елементами одягу, фігурою людини та навколишнім середовищем. Саме тому, одяг спеціального призначення має проектуватися як об'єкт дизайну, що визначає важливу роль при його конструктивному моделюванні.

На замовлення регіональної філії «Південно-західна залізниця» ПАТ «Українська залізниця», авторами створено структуру асортименту корпоративного одягу працівників «Укрзалізниці». Запропоновано різновиди одягу спеціального призначення, які складаються з відомчого форменого одягу, робочого та спеціального одягу відповідно умов праці.

Дизайн-ергономічне проектування передбачає конструктивне моделювання форменого одягу та його окремих елементів [10, 16]. Для виокремлення заданого конструктивного інваріантного рішення, зазвичай потрібно проаналізувати велику кількість моделей та конструкцій, що різняться видами виробів, матерів, силуетом, кроєм та членуванням основних деталей. Розроблено комплекти форменого одягу провідників, запропоновано їх композиційно-конструктивний устрій (рис.1).

Новостворені моделі мають помірну об'ємно-силуетну форму різновидів сорочок, блузок, піджаків, жакетів;

дозволяють вільне виконання робочих рухів, особливо під час роботи в обмеженому просторі. Також запропоновано використання сучасних матеріалів вітчизняних виробників. Особливостями чоловічого асортименту стало: наявність пат в сорочках; застосування однобортної застібки в піджаках, що є зручнішою в експлуатації (рис. 2).

Особливостями жіночого асортименту стало: наявність додаткового поясного одягу (штани), які є необхідними в роботі – полегшується виконання певних виробничих рухів; використання плосколежачого типу коміра, що подовжує термін носіння виробу (менше забруднюється по лінії горловини); оформлення низу блузки фігурною лінією, що дозволяє використовувати її поверх виробів та в заправленому вигляді; регулювання рукавів блузки по довжині завдяки використанню пат (удосконалено технологію виготовлення); довжина жакетів та блузок не нижче лінії стегон (рис. 3).

Розмаїття конструктивно-композиційних рішень різних виробів досягають поєднанням великої кількості деталей і вузлів, наприклад у виробках піджачного типу до 15 елементів, у моделях чоловічих штанів – 12 елементів. Запропоновано здійснювати групування деталей швейних виробів за технологічною подібністю за конструктивними ознаками, які своєю чергою впливають на технологію виготовлення. Виконано формування структури асортименту одягу працівників залізничного транспорту шляхом конструктивного моделювання. Запропоновані вироби комплектів форменого одягу мають такі загальні конструктивні особливості: напівприлеглий (прилеглий) силует; стояче-відкладний з лацканами комір; рукава блузки і сорочки регулюються по довжині за рахунок пат;

Рис. 1. Модельний ряд запропонованих ескізів моделей

Плечовий						
	Пальто		Куртка			
	Піджак подовжений		Піджак класичний		Жилет	
Сорочка з довгим рукавом		Сорочка з коротким рукавом				
Поясний						
	Штани прями		Штани завужені			

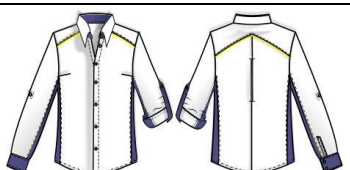
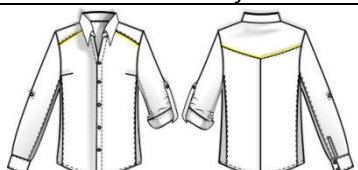
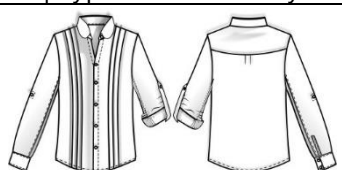
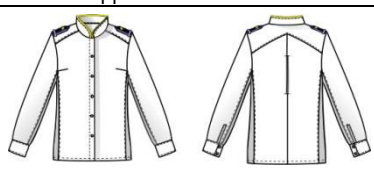
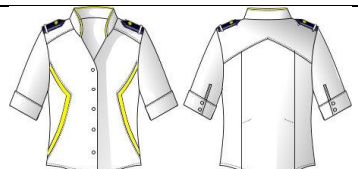
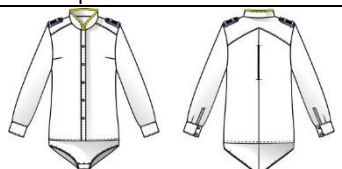

Комбінований		
	Комбінезон	Напівкомбінезон

Рис. 2. Чоловічий асортимент

Плечовий				
	Пальто		Жилет подовжений	
				
	Жакет класичний	Жакет вкорочений з прямою лінією низу	Жакет вкорочений з фігурною лінією низу	
				
	Блузка з довгим рукавом, із складкою в шві спинки	Блузка з довгим рукавом, з бочком	Блузка з довгим рукавом, із защипами на пілочках	
				
	Блузка з довгим рукавом	Блузка з коротким рукавом	Боді з довгим рукавом	
				
	а		б	
Варіанти фартухів				

Поясний				
	Спідниця пряма		Спідниця із складками	
	Спідниця на запах		Кюлоти (шорти)	
	Брюки прямі	Брюки завужені з декоративними кишнями	Брюки завужені	

Рис. 3. Жіночий асортимент

низ рукавів сорочок і блузок оброблений манжетами та розрізом, а у піджаках і жакетах відкритою шлицею; по спинці плечових виробів закладено складки, завдяки яким покращується ергономічність виробів, низ виробів фігурний (прямий), конструктивно-декоративними елементами є кишені, кокетки, коміри (кути комірів), які в окремих виробках стилізовано відповідно моделі. Запропоновано кольорове рішення та враховано сумісність виробів одягу із взуттям, аксесуарами - головними уборами, краватками, хустинками, поясами тощо з метою створення образності корпоративного одягу у відповідності до фірмового стилю Української залізниці.

Висновки. Отже, одяг як частина культурного простору відображає зміни розвитку матеріальної культури людини на рівні уяви та функціональному рівні.

Багатозначність одягу спеціального призначення являє собою широке дослідницьке поле, в якому особливу цікавість викликає його іміджева семантика. Існує багато причин, які обумовлюють необхідність введення уніформи у корпораціях: забезпечує безпеку умов праці, виконує утилітарні функції; сприяє підвищенню продуктивності праці; дисциплінує співробітника, формує дух корпоративної співпраці, взаємовиручки; підвищує лояльність з боку працівників. Естетично охайна уніформа є своєрідною візитівкою підприємства, свідчить про високий професіоналізм співробітників та статки компанії, слугує її гарною рекламою. Саме тому, при проектуванні уніформи корпорацій особливу увагу приділяють естетиці одягу співробітників, які забезпечують зовнішні комунікативні

зв'язки з клієнтами та споживачами, або просто виконують сигнальну функцію компанії. Доцільним є нанесення на уніформу логотипу, адресу сайту, іншу інформацію відповідно фірмовому стилю та кольорів компанії. Разом з тим, одяг спеціального призначення має бути розроблений та виготовлений у відповідності до державних документів (стандартів, технічних умов, сертифікатів

тощо) та суворо відповідати їм за функціональними ознаками. Крім суто функціонального призначення, використання одягу спеціального призначення (спецодягу та уніформи) в теперішній час має й інше спрямування. Якщо уніформа якісна, естетична, виготовлена за спеціальним замовленням, вона обов'язково стане елементом, невід'ємною часткою корпоративної культури.

Література

1. Ewing E. *Women in Uniform Through the Centuries* Hardcover : London: Batsford Ltd, 1975. 160 p.
2. Garber M. *Vested Interests: Cross-dressing and Cultural Anxiety* : London: Routledge, 1992. 443 p.
3. *Globe Firefighters Suits* : Catalog-94. Minnesota: Globe inc., 1995. 2p.
4. Kolosnichenko O.V., Ostapenko N.V., Kolosnichenko M.V. The development of new forms of special clothes by design projecting methods. *Vlákna a textil*. 2016. №2. P. 3–8.
5. Kolosnichenko O.V., Pryhodko-Kononenko I.O., Ostapenko N.V. Design of new articles of clothing using principles of contemporary style directions in architecture and art. *Vlakna a Textil*. 2016. №1. P. 38–44.
6. *Lion Express Turnouts. High-tech performant* : Catalog. Dayton: Lion Apparel, 1997. 6 p.
7. Pashkevich K.L., Kolosnichenko M.V., Ostapenko N.V. Research of some physical and mechanical characteristics of suiting fabrics for designing the clothes. *Vlákna a textil*. 2016. №2. P. 30–36.
8. *Protecting the worlds firefighters* : Catalog. Great Britain, Bristol: Uniforms, 2015. 15p.
9. *Redies by Blue-Dayan* : Catalog. Finland, Blui Dayan oy, 2011. 6p.
10. Tretiakova L.D., Ostapenko N.V., Mitiuk L.O. Improvement of the methods of designing the personal protective equipment for the workers of the mining industry. Development of scientific foundations of resource-saving technologies of mineral mining and processing: Multiauthored monograph. Sofia: Publishing House «St.Ivan Rilski», 2018. P. 171–192.
11. *Uniforms Exposed: From Conformity to Transgression*. Oxford: Berg, 2005. 290 p.
12. Young S., Baker S., Kousis M., Richardson D. *The politics of sustainable development: theory, policy and practice within the European Union* : London: Routledge, 1997. 292 p.
13. Клемп К. *Более или менее: дизайнер Дитер Рамс* : Berlin: Gestalten, 2011. 808 с.
14. Design history. конструктивизм – ранний рационализм. URL: <http://design-history.ru/dizayn-i-avngardnoe-iskusstvo-xx-v/konstruktivizm-ranniy-funktsionalizm/>
15. Dress Code. Методи программованого формування конструктивістів]. URL: <http://dress-code.net.ua/content/category/6/196/42/>.
16. Колосніченко М.В., Зубкова Л.І., Пашкевич К.Л. та ін. *Ергономіка і дизайн. Проектування сучасних видів одягу: навч. пос.* Київ: ПП «НВЦ «Профі», 2014. 386 с.
17. *Конструктивизм в одязі (2007)*. URL: <http://www.fashiontime.ru/fashion/reviews/5359.html>.
18. Пашкевич К. Л. *Проектування тектонічних форм одягу з урахуванням властивостей тканин* : Монографія. Київ: ПП «НВЦ «Профі», 2015. 364 с.
19. Приходько-Кононенко І.О., Колосніченко О.В., Остапенко Н.В., Колосніченко М.В. Аналіз композиційно-конструктивного устрою одягу для провідників залізничного транспорту України. *Теорія та практика дизайну. Технічна естетика*. 2015. №8. С. 233–243.
20. Приходько-Кононенко І. О., Колосніченко О. В., Третьякова Л. Д.,

Колосніченко М.В. Визначення закономірностей побудови гармонійного форменого одягу провідників Укрзалізниці. Теорія та практика дизайну. 2016. №10. С. 164–176.

21. Спецодяг : Каталог. ТОВ «ТУСМО», Україна, 2012. 31 с.

22. Чупріна Н. В. Прогнозування формоутворення як етап художнього проектування костюма : Монографія. Київ: КНУТД, 2010. 180 с.

References

1. Ewing, E. (1975). *Women in Uniform Through the Centuries* Hardcover. London [in English].

2. Garber, M. (1992). *Vested Interests: Cross-dressing and Cultural Anxiety* London [in English].

3. *Globe Firefighters Suits* (1995). Minnesota [in English].

4. Kolosnichenko, O.V., Ostapenko, N.V., Kolosnichenko, M.V. (2016). The development of new forms of special clothes by design projecting methods. *Vlákna a textil*, 2, 3–8 [in English].

5. Kolosnichenko, O.V., Pryhodko-Kononenko, I.O., Ostapenko, N.V. (2016). Design of new articles of clothing using principles of contemporary style directions in architecture and art. *Vlakna a Textil*, 1, 38–44 [in English].

6. *Lion Express Turnouts. High-tech performant* (1997). Dayton [in English].

7. Pashkevich, K.L., Kolosnichenko, M.V., Ostapenko, N.V. (2016). Research of some physical and mechanical characteristics of suiting fabrics for designing the clothes. *Vlákna a textile*, 2, 30–36 [in English].

8. *Protecting the worlds firefighters* (2015). Great Britain, Bristol [in English].

9. *Redies by Blue-Day* (2011). Finland, Blui Dayan oy [in English].

10. Tretiakova, L.D., Ostapenko, N.V., & Mitiuk, L.O. (2018). Improvement of the methods of designing the personal protective equipment for the workers of the mining industry. Development of scientific foundations of resource-saving technologies of mineral mining and processing. Sofia, [in English].

11. *Uniforms Exposed: From Conformity to Transgression* (2005). Oxford [in English].

12. Young, S., Baker, S., Kousis, M., & Richardson, D. (1997). *The politics of sustainable*

development: theory, policy and practice within the European Union. London, [in English].

13. Klemp, K. (2011). *Bolee ili menee: dizainer Diter Rams* [More or less: the designer Dieter Rams]. Berlin [in Russian].

14. Design history: konstruktivizm – rannii ratcionalizm. [Constructivism - early rationalism] URL: <http://design-history.ru/dizayn-i-avngardnoe-iskusstvo-xx-v/konstruktivizm---ranniy-funktsionalizm.html>. [in Russian].

15. Dress Code: metody programmirovannogo formoobrazovaniia konstruktivistov. [Methods of programmed formation of constructivists] URL: <http://dress-code.net.ua/content/category/6/196/42/> [in Russian].

16. Kolosnichenko, M.V., Zubkova, L.I., Pashkevych, K.L., et al. (2014). *Erhonomika i dyzain. Proektuvannia suchasnykh vydiv odiahu* [Ergonomics and design. Knitting of modern types of clothes]. Kyiv, [in Ukrainian].

17. Konstruktivizm v odezhdie (2007). [Constructivism in clothes] URL: <http://www.fashiontime.ru/fashion/reviews/5359.html>. [in Russian].

18. Pashkevych, K. (2015). *Proektuvannia tektonichnykh form odiahu z urakhuvanniam vlastyvostei tkanyn* [Design of tectonic forms of clothing, taking into account the properties of fabrics]. Kyiv [in Ukrainian].

19. Prykhodko-Kononenko, I.O., Kolosnichenko, O.V., Ostapenko, N.V., Kolosnichenko, M.V. (2015). Analiz kompozytsiino-konstruktyvnoho ustroiu odiahu dlia providnykiv zaliznychnoho transportu Ukrainy [Analysis of the compositional and constructive arrangement of clothes for railroad transport managers of Ukraine]. *Teoriia ta praktyka dyzainu. Tekhnichna estetika. – Theory and practice of design. Technical aesthetics*, 8, 233–243 [in Ukrainian].

20. Prykhodko-Kononenko, I.O., Kolosnichenko, O.V., Tretiakova, L.D., Kolosnichenko, M.V. (2016). Vyznachennia zakonmironostei pobudovy harmoniinoho formenoho odiahu providnykiv Ukrzaliznytsi [Determination of regularities of construction of harmonious uniform clothes of Ukrzaliznytsia's leaders]. *Teoriia ta praktyka dyzainu. – Theory and practice of design. Technical aesthetics*, 10, 164–176 [in Ukrainian].

21. Spetsodiah (2012). TOV «TUSMO», [Uniform] Ukraina [in Ukrainian].

22. Chuprina, N. (2010). *Prohnozuvannia formoutvorennia yak etap khudozhnoho*

proektuvannia kostiuma [Prediction of shaping as a stage of artistic designing of a suit]. Kyiv [in Ukrainian].

ХУДОЖЕСТВЕННО-КОМПОЗИЦИОННОЕ ФОРМООБРАЗОВАНИЕ КОРПОРАТИВНОЙ ОДЕЖДЫ «УКРЗАЛИЗНЫЦЯ»: ЭСТЕТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

КОЛОСНИЧЕНКО Е. В., ПРИХОДЬКО-КОНОНЕНКО
И. А., ОСТАПЕНКО Н. В., КОЛОСНИЧЕНКО М. В.

*Киевский национальный университет
технологий и дизайна*

Целью исследования является разработка основ художественно-композиционного формообразования и эстетики стилистических рядов форменной одежды работников корпорации «Укрзалізниця». Рассмотрены особенности подходов к проектированию униформы (одежды специального назначения) как составляющей части материальной культуры, соответствие обеспечения её эстетическим, идентификационным, стилевым и имиджевым требованиям корпораций.

Методика. Используются исторический, функциональный, сравнительный, ассоциативный и системный методы исследования. Применены компаративно-типологический, аналитический и эмпирический подходы.

Результаты. Проведен анализ особенностей взаимовлияния технологии и морфологии развития форм одежды специального назначения с уточнением эстетико-культурологического аспекта. Исследована униформа в контексте основного элемента корпоративной культуры и этики, социального феномена. Определены дилеммы особенностей создания женской униформы как эклектики квазимужской и феминизированной типологии.

Научная новизна. Систематизирована информация касательно выявления линий тренда будущих разработок. Конструктивизм определен теоретическим фундаментом зарождения и развития дизайна современной одежды специального назначения, а также одежды как объекта культуры в целом. Доказано влияние форменной одежды, униформы на развитие современной моды.

Практическое значение. Создана структура

ARTISTIC COMPOSITE FORM CREATION OF «UKRZALIZNYTSIA» CORPORATE CLOTHES: AESTHETIC ASPECT

KOLOSNIICHENKO O. V., PRYKHODKO-
KONONENKO I. O., OSTAPENKO N. V.,
KOLOSNIICHENKO M. V.

*Kyiv National University of Technologies and
Design*

Purpose. The goal of the research is to develop the bases of artistic composite form creation and stylistic series aesthetics of «Ukrzaliznytsia» employees' uniforms. There have been considered the peculiarities of approaches to the uniform (special purpose clothes) design as an integral part of the material culture, compliance with the provision of its aesthetic, identification, stylistic and image corporation requirements.

Methodology. Historical, functional, comparative, associative and systematic research methods have been applied. Also there have been used comparative and typological, analytical and empirical approaches.

Results. There has been performed an analysis of the mutual influence peculiarities of technology and morphology of the special purpose clothes development indicating aesthetic and cultural aspect. The uniform has been studied in the context of the main element of corporate culture and ethics, social phenomenon. The dilemmas of the features creating a women's uniform as an eclectic quasi-male and feminized typology have been determined.

Scientific novelty. The information has been systematized as for identifying the trend lines in the uniform development and determining the trend of future developments. Constructivism has been defined as the theoretical basis for the origin and development of the design of modern special purpose clothes, as well as clothing as a cultural object in general. There has been proved historical influence of uniform clothes, uniforms on the development of modern fashion.

Practical significance. The range structure of

ассортимента корпоративной одежды работников «Укрзалізниць». Предложены разновидности одежды специального назначения состоящей из ведомственной форменной, производственной и специальной одежды согласно условиям труда. Разработаны комплекты форменной одежды проводников, предложено их композиционно-конструктивное решение. Предложено цветовое решение и учтена сочетаемость одежды с обувью, аксессуарами с целью создания образности униформы согласно фирменному стилю «Укрзалізниць».

Ключевые слова: художественно-композиционное формообразование, эстетико-гармоническое проектирование корпоративной одежды, идентификация корпораций, тектоника одежды специального назначения.

corporate clothes for «Ukrzaliznytsia» employees has been created. There have been offered varieties of special purpose clothes, which consist of departmental uniforms, working clothes and special clothes in accordance with the working conditions. The uniform clothes kits for train hosts have been developed, their compositional and constructive arrangement has been proposed. The color solution has been offered and the compatibility of clothes with shoes and accessories has been taken into account in order to create the figurative uniformity in accordance with the «Ukrzaliznytsia» corporate style.

Keywords: artistic composite form creation, aesthetic and harmonic design of corporate clothes, corporate identification, tectonics of special purpose clothes.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ:

Колосніченко Олена Володимирівна, канд. техн. наук, доцент, доцент кафедри художнього моделювання костюма, Київський національний університет технологій та дизайну, ORCID 0000-0001-5665-0131, Scopus 55791007500, **e-mail:** 3212793@gmail.com

Приходько-Кононенко Ірина Олександрівна, канд. техн. наук, доцент, доцент кафедри ергономіки і проектування одягу, Київський національний університет технологій та дизайну, ORCID 0000-0002-7687-9336, Scopus 57195267946, **e-mail:** irinprioryld@gmail.com

Остапенко Наталія Валентинівна, д-р техн. наук, доцент, завідувач кафедри ергономіки і проектування одягу, Київський національний університет технологій та дизайну, ORCID 0000-0002-3836-7073, Scopus 57191843580, **e-mail:** cesel@ukr.net

Колосніченко Марина Вікторівна, д-р техн. наук, професор, декан факультету дизайну, Київський національний університет технологій та дизайну, ORCID 0000-0003-0020-3214, Scopus 24076493500, **e-mail:** kolosnichenko.mv@knutd.edu.ua

Цитування за ДСТУ: Колосніченко О. В., Приходько-Кононенко І. О., Остапенко Н. В., Колосніченко М. В. Художньо-композиційне формоутворення корпоративного одягу «Укрзалізниць»: естетичний аспект. *Art and design*. 2018. №4. С. 52-64.

Citation APA: Kolosnichenko, O. V., Prykhodko-Kononenko, I. O., Ostapenko, N. V., Kolosnichenko, M. V. (2018) Artistic composite form creation of «Ukrzaliznytsia» corporate clothes: aesthetic aspect. *Art and design*. 4. 52-64.

<https://doi.org/10.30857/2617-0272.2018.4.5>